

Inzicht in het rekeningresultaat: waar ben je als gemeente écht in control?

Hoe een nieuwe analysemethodiek gemeenten helpt grip te krijgen op hun financiële huishouding – juist nu het gesprek over tekorten en overschotten oplaait.

Actualiteit: discussie over tekorten en overschotten vraagt om beter inzicht

Landelijk is er een groeiende spanning tussen gemeenten en het Rijk over de financiële situatie van het lokaal bestuur. Terwijl veel gemeenten kampen met structurele tekorten in hun meerjarenbegroting, tonen hun jaarrekeningen soms flinke overschotten. Dit leidt tot politieke en maatschappelijke vragen: hoe kan dat? En hoe serieus zijn die tekorten dan eigenlijk?

Juist in deze context is het essentieel om verder te kijken dan het saldo op de laatste regel. Wat zeggen die afwijkingen werkelijk over de mate waarin je als gemeente in control bent? Waar komt het overschot vandaan – en had je het kunnen voorzien of voorkomen?

Een nieuwe methodiek: structuur in de analyse van afwijkingen

Om gemeenten hierin te ondersteunen, hebben wij een analysemethodiek ontwikkeld die een eerste, gestructureerde blik biedt op het rekeningresultaat. Deze methodiek helpt bij:

- Het ordenen van afwijkingen op **oorzaak én mate van beheersbaarheid**
- Het verkrijgen van inzicht in **waar je wel of geen grip hebt**
- Het versterken van het gesprek over **control, sturing en verbeterpotentieel**

Zo werkt het

Stap 1: De jaarrekening als vertrekpunt

We bouwen voort op de bestaande verschillenanalyse in de jaarrekening. Deze vormt het inhoudelijke vertrekpunt van onze analyse.

Stap 2: Ordening met een analytisch kader

Elke afwijking wordt geclassificeerd op basis van:

- Oorzaak (zoals onderuitputting, autonome ontwikkelingen of foutieve raming)
- Beheersbaarheid
- Invloed op het totaalresultaat

Analytisch kader

We hanteren een kubusmodel met drie assen:

- Inkomsten vs. uitgaven
- Meevallers vs. tegenvallers
- Hoog vs. laag beheersbaar

Voorbeelden van hoog beheersbare afwijkingen zijn personele factoren, boekhoudkundige correcties, onnauwkeurige ramingen en beleidsbijstellingen binnen het jaar

Voorbeelden van laag beheersbare afwijkingen zijn CAO-aanpassingen, wijzigingen in wet- en regelgeving en onvoorziene prijs- en volumeontwikkelingen

De analyse kan verrijkt worden met extra perspectieven, zoals:

- Intern vs. extern beïnvloedbare factoren
- Herkomst per programma of taakveld
- Structureel vs. incidenteel karakter

Waarom dit waardevol is

Het rekeningresultaat op zichzelf zegt weinig over hoe goed een organisatie daadwerkelijk wordt bestuurd. Door afwijkingen te classificeren op basis van hun beheersbaarheid ontstaat er inzicht in de mate van grip die de organisatie heeft op haar financiële processen.

Daarnaast maakt de analyse zichtbaar waar risico's ontstaan of waar actieve sturing nodig is, en juist ook waar de organisatie goed functioneert. Daarmee wordt het rekeningresultaat niet langer een sluitstuk van de boekhouding, maar een startpunt voor inhoudelijke reflectie en versterking van de P&C-cyclus.

Uitnodiging: verdiepende webinar op [datum invullen]

Benieuwd hoe je deze analysemethodiek ook binnen jouw gemeente kunt toepassen? Meld je dan aan voor ons webinar waarin we:

- Het model stap voor stap toelichten
- Een uitgewerkte praktijkcasus presenteren
- Ruimte geven voor interactie en vragen